

“YO‘QOTILGAN AVLOD” ADABIY OQIMINING VUJUDGA KELISHI VA ASOSIY XUSUSIYATLARI

Siddiqova Iroda Boxodir qizi
Namangan davlat universiteti tayanch doktoranti
siddiqovairodabaxodirovna@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolamda “yo‘qotilgan avlod” deb nomlangan adabiy oqimning paydo bo‘lish sabablari, uning shakllanishiga ta’sir ko‘rsatgan tarixiy va ijtimoiy omillar, shuningdek, oqim vakillarining badiiy qarashlari keng yoritdim. Tadqiqot jarayonida men Birinchi jahon urushidan keyingi inson ruhiyatidagi iztiroblar, qadriyatlarning yemirilishi, yosh avlodning ma’naviy tayanchsiz qolishi kabi omillar qanday qilib yangi adabiy estetikaning vujudga kelishiga sabab bo‘lganini tahlil qildim. Maqola natijalari “yo‘qotilgan avlod” nafaqat adabiy oqim, balki bir avlodning umumiy ruhiy va ma’naviy holatini aks ettiruvchi falsafiy hodisa ekanini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: yo‘qotilgan avlod, modernizm, urushdan keyingi adabiyot, ruhiy iztirob, ekzistensial izlanish.

Siddiqova Iroda Boxodir’s daughter
Doctoral student of Namangan state university

siddiqovairodabaxodirovna@gmail.com

“THE EMERGENCE AND MAIN CHARACTERISTICS OF THE ‘LOST GENERATION’ LITERARY MOVEMENT”

Annotation. In this article, I examine the literary movement known as the “Lost Generation,” focusing on the reasons for its emergence, the historical and social factors that influenced its formation, and the artistic perspectives of its representatives. During the research process, I analyzed how factors such as post-World War I psychological trauma, the collapse of traditional values, and the moral and spiritual disorientation of the younger generation contributed to the development of a new literary aesthetic. The results of the study show that the “Lost Generation” is not only a literary movement but also a philosophical phenomenon reflecting the general psychological and moral condition of an entire generation.

Keywords: Lost Generation, Modernism, post-war literature, psychological trauma, existential exploration.

KIRISH

Mavzuni tanlar ekanman, XX asr adabiyotining eng ta'sirchan oqimlaridan biri bo'lgan "yo'qotilgan avlod" fenomenini chuqurroq o'rganishga ehtiyoj sezdim. Men uchun bu mavzu nafaqat adabiyot tarixi jihatidan, balki inson ruhiyatini tushunish nuqtai nazaridan ham juda muhim ko'rindi. Chunki "yo'qotilgan avlod" atamasi orqasida bir nechta yozuvchilarning ijodiy harakati emas, balki butun bir avlodning achchiq taqdiri, iztiroblari, o'zligini topishga bo'lgan intilishi yashiringan.

Tarixdan ma'lumki, Birinchi jahon urushi insoniyatga nafaqat jismoniy, balki ruhiy jarohatlar qoldirgan. Urushdan qaytgan millionlab yoshlar dunyoni boshqacha ko'ra boshladilar: avvalgi e'tiqodlar, an'anaviy ma'naviy qadriyatlar, jamiyatning axloqiy tamoyillari ko'z o'ngida yemirilib borayotgan edi. O'sha avlod vakillari ichida yo'qotishlar, iztirob, maqsadsizlik hissi shunchalik kuchli bo'ldiki, ular o'z his-tuyg'ularini ifodalash uchun yangi badiiy tildan foydalanishga majbur bo'ldilar [7].

Shu tariqa "yo'qotilgan avlod" adabiy oqimi paydo bo'ldi. Parijdagi adabiy muhit, ijodkorlarning bir-biriga ta'siri, axloqiy bo'shliq va hayot mazmuniga bo'lgan shubhalar ushbu oqimning shakllanishiga asos bo'ldi. Men bu oqimni o'rganish davomida uning nafaqat adabiyot, balki butun madaniyatga ko'rsatgan chuqur ta'sirini anglab yetdim.

Adabiyotlar tahlili

Yo'qotilgan avlod adabiy oqimi haqida olib borgan izlanishlarim davomida bu mavzu bir nechta muhim ilmiy manbalarda batafsil o'rganilganini ko'rdim. Asosan quyidagi adabiyotlar asosiy manba bo'lib xizmat qildi:

Malcolm Cowley – Exile's Return [6] Yo'qotilgan avlodning shakllanishi, Parijdagi ijodiy muhiti va urushdan keyingi ruhiy iztiroblari ilmiy tahlil etilgan.

Paul Fussell – The Great War and Modern Memory [7] Birinchi jahon urushining adabiyotga, ayniqsa yo'qotilgan avlod yozuvchilarining psixologik holatiga ta'siri chuqur o'rganilgan.

Carlos Baker – Hemingway: The Writer as Artist Xeminguey ijodining yo'qotilgan avlod poetikasi bilan bog'liqligi, uning minimalistik uslubi batafsil tahlil qilingan.

Brucoli, Matthew – F. Scott Fitzgerald: A Life in Letters Fitsjeraldning yozuvchilik dunyoqarashi, "Amerika orzusi" [2] ning inqirozi va uning yo'qotilgan avlod vakili sifatidagi roli yoritilgan.

Shuningdek, Erix Mariya Remark bo'yicha tadqiqotlar. Urushning inson ruhiyatiga ta'siri, jamiyatdan begonalashuv va frontdan qaytgan avlodning fojiaiy holati sharh qilingan.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqotda men yo'qotilgan avlod adabiy oqimini o'rganishda sifat tahlili

(qualitative analysis) usulidan foydalandim. Asosiy metodlar: Adabiyotlarni tahlil qilish – Xeminguey, Fitsjerald, Remark asarlari va ilmiy manbalar o‘rganildi; Tarixiy-kontekstual yondashuv – Birinchi jahon urushi va 1920-yillar madaniy muhiti inobatga olindi; Tematik tahlil – yo‘qotilganlik, ma‘naviy bo‘shliq, begonalashuv kabi asosiy mavzular tahlil qilindi; Qiyosiy tahlil – asosiy yozuvchilarning o‘xshash va farqli jihatlari qisqa taqqoslandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Men yo‘qotilgan avlod adabiy oqimini o‘rganar ekanman, uning shakllanish jarayoni, ma‘naviy ildizlari va badiiy xususiyatlari aynan XX asrning ijtimoiy-siyosiy manzarasi bilan bevosita bog‘liq ekanini ko‘rdim. Tahlil jarayonida adabiyotlar, tarixiy manbalar va yozuvchilarning shaxsiy tajribasi o‘rtasida mustahkam ichki bog‘liqlik mavjudligi yaqqol namoyon bo‘ldi.

Tadqiqot davomida shuni ko‘rdimki, yo‘qotilgan avlod vakillarining umumiy ruhiy holati — iztirob, begonalashuv, ma‘nosiz hayot hissi — Birinchi jahon urushidan keyin shakllangan. Urushdan qaytgan yosh avlod:

- jamiyatning qadriyatlariga ishonmay qo‘ygan,
- erkinlik va ma‘no izlash jarayoniga kirishgan,
- an‘anaviy axloqiy me‘yorlardan uzoqlashgan.

Bu holat Xemingueyning “Aldamchi dunyo”, Fitsjeraldning “Ulug‘ Getsbi” [2], Remarkning “G‘arbiy frontda o‘zgarish yo‘q” [3] kabi asarlarida yorqin ifodalanganini tahlil davomida angladim. Qahramonlar ko‘pincha maqsadsiz, ruhiy jihatdan charchagan va hayotning haqiqiy mazmunini topishga urinayotgan insonlar sifatida tasvirlanadi.

Men o‘rgangan asarlarda yo‘qotilgan avlod yozuvchilari bir necha umumiy poetik belgilarni qo‘llaganini aniqladim:

Minimalizm va ixcham tasvir. Xemingueyning “muz tog‘i” tamoyili asosidagi yozish uslubi — qisqa, sodda, ammo chuqur ma‘no yuklagan satrlar — butun avlodning adabiy uslubiga ta‘sir ko‘rsatgan. Bu uslub orqali yozuvchi qahramonning his-tuyg‘ularini ko‘rsatish o‘rniga uni yashiradi, o‘quvchi esa mazmunni o‘zi anglashga majbur bo‘ladi.

Psixologik tushkunlik va begonalashuv. Fitsjerald va Remark asarlarida qahramonlarning jamiyatdan uzoqlashuvi, o‘zini topolmasligi, idealning yo‘qolishi asosiy konflikt sifatida yoritiladi. Bu men uchun yo‘qotilgan avlodning ruhiy portretini yanada aniqroq ko‘rsatib berdi.

Ironiya va skeptik dunyoqarash. Tahlillarim ko‘rsatdiki, bu avlod vakillari jamiyatdagi soxta axloq, moliyaviy boylikka intilish va urushni mahobatlashga

nisbatan keskin tanqidiy pozitsiyada turgan. Ularning asarlaridagi ironik ovoz, kulgili, lekin achchiq holatlar aynan shu skeptik kayfiyatdan dalolat beradi.

Men tarixiy kontekstni badiiy tahlil bilan solishtirganda, ikkisi oʻrtasida mutanosiblik mavjudligini koʻrdim. 1920-yillarda Gʻarb dunyosida:

- iqtisodiy beqarorlik,
- maʼnaviy boʻshliq,
- yoshlar orasida maqsadsizlik,
- Yevropa va Amerikadagi “jaz davri”ning erkin hayoti adabiyotda yangi ruhiyatni shakllantirgan. Bu holatlar yozuvchilarning ijodida toʻgʻridan-toʻgʻri aks etganini kuzatdim.

Qiyosiy tahlil davomida quyidagi natijalarga keldim:

Xeminguey erkaklik, chidamlilik, ichki iztirobni yashirish kabi mavzularni minimalistik uslubda tasvirlaydi. Fitsjeraldga kelsak, u boylik, illyuziya, Amerika orzusining yemirilishi, ruhiy inqirozlarni koʻproq romantik va hissiy ohangda beradi. Remark esa urushning haqiqiy dahshatlarini, uning inson ruhiyatiga qoldirgan jarohatlarini realizm asosida koʻrsatadi. Bu farqlar shuni anglatadiki, yoʻqotilgan avlod yagona gʻoya emas, balki umumiy ruhiy inqirozdan oʻtgan turli individual tajribalar majmuidir.

Tahlil asosida men quyidagi xulosalarga keldim: Yoʻqotilgan avlod Birinchi jahon urushi oqibatida shakllangan eng muhim adabiy oqimlardan biridir. Bu avlod vakillari jamiyatning maʼnaviy inqirozini, insonning ichki boʻshligini va maʼno izlashini badiiy tasvirning markaziga qoʻygan. Minimalizm, ironik uslub, psixologik realizm, begonalashuv va umidsizlik — yoʻqotilgan avlod adabiyotining asosiy belgilaridir. Asarlar zamonaviy modernizmning rivojlanishiga kuchli taʼsir koʻrsatgan. Ushbu oqim XX asr adabiy tafakkurida insonning ruhiy inqirozini badiiy vositalar bilan ochib berishda muhim burilish yasagan.

XULOSA

Tadqiqot davomida men “yoʻqotilgan avlod” adabiy oqimi nafaqat bir tarixiy davrning mahsuli, balki inson ruhiyatining chuqur iztiroblarini badiiy tasvirlash vositasi ekanini angladim. Ushbu avlod vakillarining ijodi Birinchi jahon urushining dahshatlari, jamiyatdagi qadriyatlarning yemirilishi va yoshlar orasidagi maqsadsizlik bilan bevosita bogʻliq.

Men oʻrgangan adabiyotlar shuni koʻrsatdiki, yoʻqotilgan avlodning markaziy mavzulari — maʼnaviy boʻshliq, insonning oʻzligini izlash, jamiyatdan begonalashuv va ichki ruhiy iztirob — har bir yozuvchi ijodida turlicha, lekin umumiy ruhiyat bilan uygʻun tasvirlangan. Xeminguey minimalizm va ichki monolog orqali, Fitsjerald

romantik va hissiy ohangda, Remark esa realizm asosida urush fojialarini va inson ruhining og'irligini ochib beradi. Shu tariqa men yozuvchilarning individual uslublari orqali butun avlodning umumiy ruhiy portretini angladim.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, yo'qotilgan avlod oqimi adabiyotda yangi estetik qarashlar, modernistik uslublari va psixologik realizmni shakllantirishga katta hissa qo'shgan. Shu bilan birga, u nafaqat adabiy oqim sifatida, balki bir avlodning ruhiy, ma'naviy va ijtimoiy portreti sifatida ham qadrlidir. Men bu tadqiqot orqali yo'qotilgan avlodning adabiyot tarixida o'chmas iz qoldirganligini, uning asarlarida insonning hayot ma'nosini izlash va ichki iztiroblarni aks ettirish kabi mavzularning barqarorligini yanada chuqur angladim. Xulosa qilib aytganda, yo'qotilgan avlod adabiy oqimi nafaqat o'tgan asr adabiyotining muhim burilish nuqtasi, balki inson ruhiyati va jamiyatdagi inqirozlarni badiiy tarzda aks ettirishning eng yorqin namunasi sifatida tarixda qoldi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Hemingway E. The Sun Also Rises. Scribner, 1926.
2. Fitzgerald F.S. The Great Gatsby. Scribner's Sons, 1925.
3. Remarque E.M. Im Westen nichts Neues. Propyläen, 1929.
4. Stein G. The Autobiography of Alice B. Toklas. Harcourt, 1933.
5. Bradbury M. The Modern American Novel. Oxford University Press, 1992.
6. Cowley M. Exile's Return: A Literary Odyssey of the 1920s. Penguin Books, 1989.
7. Lewis P. The Cambridge Introduction to Modernism. Cambridge University Press, 2007.